

DİJİTAL YERLİLERİN SANAL AĞLARDA SOSYALLEŞME VE YALNIZLAŞMA TUTUMLARI

DİGİTAL NATİVES' ATTITUDES TO SOCIALİZATION AND LONELİNESS İN VİRTUAL NETWORKS

*Arzu Bozdağ TULUM**

*Yaşar KAYA***

Özet

Bu çalışmada, sanal sosyal ağların dijital yerlilerin cinsiyet özellikleri bağlamında sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarında nasıl bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Çalışmaya 2000 sonrası doğumlu lise ve ortaokul öğrencilerinden toplam 500 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin %47,9'u kadınlardan oluşurken, %52,1'i erkeklerden oluşmaktadır.

Bu çalışmada nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi uygulanmıştır. Nicel yöntem olarak 500 kişiye anket uygulanırken, nitel yöntem olarak 15 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Ankette sosyo-demografik bilgi formu ve SOYÖ ölçeği kullanılmıştır. Anket toplam 38 sorudan oluşmaktadır. Mülakatta ise anket soruları sık belirtilmeksizin ucu açık bir şekilde sorulmuş ve kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Anket verilerinin analizi SPSS 25 kullanılarak değerlendirilmiş ve yapılan mülakatlar ile elde edilen veriler deşifre edilerek birlikte yorumlanmıştır.

Dijital yerlilerin sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarına dair bulgular incelendiğinde sanal ortamlardaki sosyalleşme düzeyleri ve sanal ortamlardaki yalnızlık düzeylerinin yüksek seviyede, sanal ortamlardaki paylaşımlarının ise düşük seviyede olduğu görülmektedir. Ankette uygulanan SOYÖ ölçeği tüm boyutlarının ortalaması 2,87'dır. Bu bağlamda Dijital Yerlilerin şiddetli olmamakla beraber sanal ortam yalnızlığı yaşadıkları ifade edilebilir. Ayrıca çalışmamızda cinsiyet ile sosyalleşme ve yalnızlaşma ilişkisi araştırılmış ve erkek öğrencilerin çok az bir farkla da olsa kız öğrencilere oranla daha fazla sanal ortam sosyalleşmesi ve yalnızlığı yaşadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Ağ, Dijital Yerli, Sosyalleşme, Yalnızlaşma.

* İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji ABD Doktora Öğrencisi Malatya / TÜRKİYE arzubozdagtululum@hotmail.com
orcid.org/0000-0001-6925-0145

** Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Malatya / TÜRKİYE yasar.kaya@inonu.edu.tr Orcid: 0000-0002-8294-5432

Abstract

In this study, it is aimed to reveal the effect of virtual social networks on socialization and loneliness attitudes of digital natives in the context of gender.

500 students from high school and middle school students born after 2000 participated in the study. While 47.9% of these students are women, 52.1% are men.

In this study a combination of quantitative and qualitative evaluation tools were used for researches as a mixed method. While questionnaire was applied to 500 people as quantitative method, 15 students were interviewed as qualitative one. In the survey, socio- demographic information form and SOYÖ scale were used. The survey consists of 38 questions in total. In the interview, the questionnaire questions were asked stylish without specifying any details and recorded with a recorder. The analysis of the survey data was evaluated using SPSS 25 and the data obtained through the interviews were deciphered and interpreted together.

When the findings regarding the socialization and loneliness attitudes of digital natives are analyzed, it is seen that socialization and loneliness levels in virtual environments are at a high level and their sharings in virtual environments are at a low level. The average of all dimensions of SOYÖ scale applied in the survey is 2.87. In this context, it can be stated that the Digital Natives experience virtual media loneliness, although it is not severe. In addition, the relationship between gender and socialization and loneliness was investigated in our study, and it was determined that male students experienced more virtual environment socialization and loneliness than female students, albeit with a slight difference.

Keywords: Social Network, Digital Native, Socialization, Loneliness.

Giriş

Tüm Dünyada ve ülkemizde teknoloji özellikle son yıllarda baş döndürücü bir şekilde gelişme kaydetmiş ve bu gelişmeler toplumsal ve bireysel hayatımızı geri dönülmez bir şekilde değiştirmiştir. Özellikle bilgisayar ve internet teknolojilerinde yaşanan dijital dönüşüm, her yaş kademesinde etkili olmakla beraber, gençlik kesiminin tüm hayatını dijital bir dönüşüme uğratmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlar kullanılarak yapay zekâ, büyük veri, nesnelerin interneti, bulut bilişim ve blok zinciri gibi birçok teknolojiyi barındıran bu dönüşüm, sosyal hayatta köklü değişiklikleri de beraberinde getirmiştir.

İnternet ve sosyal ağlar; gençlerin vazgeçilmez veri kaynağı olmuş, sosyalleşme, eğlence-oyun, bilgi-haber alma, eğitim, alış veriş vb. ihtiyaçlarını gidermek için ilk başvuru kaynağı haline gelmiştir. İnternet teknolojilerini kullanma farklı yaş kategorilerinde farklı davranış örüntülerini de ortaya çıkarmıştır. Bu kategorilerden gençler diğer yaş kategorilerine göre interneti hayatlarının vaz geçilmezi olarak görmeye ve internetsiz bir yaşamı hayal dahi edememeye başlamıştır.

Bu bağlamda Prensky; bilgisayar, internet, sanal oyunlar, akıllı telefonlar vb. araçlar vasıtasıyla iletişim kuran bu özellikleriyle kendilerinden

önceki nesilden farklılıkları bulunan yeni nesil gençliğe “dijital yerli” ismini vererek bu dijital dönüşümü yeni ve dijital kavramlarla açıklayan ilk bilim adamlarından birisi olmuştur.

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Sosyal Ağ

Sosyal ağ kavramı internet teknolojilerinin kullanımına bağlı olarak ortaya çıkmış gibi görülmesine rağmen aslında çok daha eskiye dayalı bir mevcudiyeti söz konusudur. Bireyler toplumsal varlıklardır ve hayatlarını devam ettirmek için diğer insanlarla ilişki kurmaları gerekir bu da sosyal ağların varlığına bağlıdır (Coyle ve Vaughn, 2008, s. 13). Günümüzde geleneksel noktada sosyal ağlar; internet tabanlı ve Web2.0 araçlarının kullanımıyla oluşturulmuş araçlar olarak, yaşamımıza dahil olmuş platformlardır.

Literatürde en çok kullanılan tanımıyla ‘sosyal ağ siteleri’, fertlerin sanal bir mekanda açık ya da yarı açık profil oluşturmasıyla, farklı insanlarla bağlantı kuran ve paylaşımda bulunan kişilerin ve bu kişilerin bağlantılı olduğu diğer kişilerin listesini gösteren web tabanlı hizmetler olarak tanımlanabileceği gibi, sosyal etkileşim ve içerik oluşturma bağlamında çeşitli teknolojik etkinliklerden oluşan bir yapı olarak da tanımlanmıştır (Boyd ve Ellison, 2007, Stendberg, 2014). Sosyal medya ortamlarında birey kimliğini gerçek ve ya sahte istediği bir şekilde sunabilmekte ve muhataplarıyla etkileşime geçebilmektedir.

Web2.0 araçlarının kullanımıyla oluşturulmuş sosyal ağ platformları yani sosyal medya; insanların sanal ortamda çevrimiçi ve ya çevrimdışı olarak diğer insanlarla bağlantı kurarak kendi iletişim akışlarını oluşturabildikleri ve diğer insanlar tarafından yapılan paylaşımları takip edebildikleri internet tabanlı servisler bütünüdür. Sosyal medyanın diğer iletişim araçlarından en önemli farkı; bireylerin yabancılarla tanışması değil, onların yaptığı paylaşımları izleyebilme ve onlarla kendi düşüncelerini kolaylıkla paylaşabilme olanağıdır (Ellison ve diğerleri, 2007, s.1144-1148’ den akt. Seyfi,2017, s.185).

Sosyal ağlar dünyada ve ülkemizde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. We Are Social and Hootsuite’ in 2019 Global Digital raporu dünyada interneti kullanan 4 milyardan fazla insan olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı çalışmaya göre ülkemiz sosyal ağ kullanım sıralamasında dünyada en önde gelen ülkeler arasındadır. Türkiye’de yaklaşık 59.36 milyon internet kullanıcısı olmakla birlikte, 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı bulunmakta ve internette günde ortalama 7 saat 15 dakika geçirirken, bunun 2 saat 46 dakikasını sosyal medya başında harcamaktadırlar. Türkiye’de sosyal ağları kullanan kullanıcıların %92’sinin Youtube, %84’ünün Instagram, %83’ünün Whatsapp, %82’sinin Facebook ve %58’inin Twitter üyesi bulunmaktadır. İstatistikler incelendiğinde Türkiye nüfusunun 3/4’ünün internet kullandığı ve bu kullanıcıların hemen hemen hepsinin en az bir sosyal

ağ üyeliği olduğu görülmektedir (We are social, 2019). Gençler ise en büyük kullanıcı kitlesini oluşturmaktadır (GSB, 2013). Türkiye’de sosyal ağları kullananların %34’ü 13-24 yaş aralığında (We are social, 2019) hedef kitlemiz olan dijital yerlilerden oluşmaktadır. Bu oran diğer yaş kategorileri ile karşılaştırıldığında en yüksek oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Tespit edilen rakamlar doğrultusunda sosyal ağların hayatımızın içerisinde ne oranda önemli bir etken durumuna geldiğini görebilmekteyiz.

Gençler arasında internet kullanımında olduğu gibi, akıllı telefonların ve tabletlerin kullanım oranının artışıyla birlikte Twitter, Instagram, Facebook vb. sosyal ağ sitelerinin kullanımında da gençler ön sıralarda yer almaktadır. İnternet teknolojilerinin kullanımındaki artışa paralel olarak adölesanların, sanal ağların kullanımında diğer yaş gruplarına oranla lider konuma geçmeye başladığı görülmektedir (Lenhart, vd., 2010)

Sosyal medya, bireyin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, düşünce ve inanç şekli, gelir düzeyi ve hangi sınıf mensubu olduğu fark etmeksizin her insana başkaları ile iletişim kurma, kendini rahatça ifade etme, kişiliğini tamamlama ve boş zamanlarını bu sanal ortamda değerlendirme ve her türlü eğlence olanaklarını zaman ve mekandan bağımsız olarak sunabilmektedir. Bu bağlamda gündelik yaşam, internet teknolojisinin kullanımıyla sanal ortama aktarılmaktadır. Bilgi edinmek, konuşmak, spor yapmak, kutlamak, oyun oynamak, hediyeleşmek, eğitim almak, protesto etmek, herhangi bir olayın lehine ve ya aleyhine kurulan gruplar oluşturmak gibi birçok gündelik yaşam faaliyetleri sanal ağlarda paylaşılmaktadır (Toprak vd., 2009, s. 159).

Sosyal ağların gün geçtikçe insan ve toplum hayatında daha etkili hale gelmesi ve insanların iletişim kurmasında vaz geçilmez bir araç konumuna gelmesi sosyal ağlar konusuna araştırmacıların değişik açılardan yönelmesine ve bilimsel çalışmalarda önemli bir başlık haline gelmesine neden olmuştur.

1.2. Dijital Yerliler

Özellikle genç nüfus diğer yaş kategorilerine oranla internet teknolojilerini ve sosyal ağları yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Bu da yaş kategorilerini, bilgiden, teknoloji kullanımından etkilenme düzeyleri açısından üzerinde durulması gerekli bir değişken haline getirmiştir. Yaş ve teknoloji etkileşimi bağlamında “dijital yerli” kavramı araştırmamızda odaklandığımız genç grubu adlandırma açısından literatüre girmiş bir kavramdır.

Dijital yerli kavramından ilk kez Prensky (2001) bahsetmiştir. Doğduğu andan itibaren bilgisayar, internet, sanal oyunlar, akıllı telefonlar vb. ile büyüyen ve bu araçlarla iletişim kuran yeni nesile “dijital yerli” ismi verilmektedir. “Dijital yerliler”, yani dijital çağda doğmuş insanlar “X jenerasyonu” olarak da adlandırıldığı gibi aynı zamanda dijital DNA ile doğmuş, “i jenerasyonu”, “Millennials (binyılın öğrencileri), Net Generation (internet nesli), The Gamer Generation (oyun nesli), Next Generation, N-

generation (yeni nesil), Cyber Kids (siber çocuklar), Homo Zappiens (zaplayan insan), Grasshopper Mind (çekirge zihin)”(Zur ve Zur, 2012, s. 1, Pedro, 2006, s. 1) şeklinde isimlerin de kullanıldığı ifade edilmektedir.

Prensky (2001)’ e göre “Dijital yerliler” 1980 sonrasında doğmuş, dijital teknolojilerle büyüyen ve bu dijital teknolojileri hayatının ayrılmaz ve vazgeçilmez bir parçası olarak gören gençlik kesimidir. O’na göre evinde internet bulunması ve bilgisayar hayatının önemli bir aracı olarak kullanıyor olması Dijital yerli olmanın en önemli göstergeleridir. Türkiye’de ise internetin ve sanal ağların yoğun olarak kullanılmaya başlaması 2000 ve sonrasında gerçekleşmiştir. Dolayısıyla Türkiye açısından dijital yerli olarak tanımlayabileceğimiz gençlik kesimi 2000 ve sonrası doğmuş olan nesildir.

Genç Türkiye Araştırması (2012), internet teknolojilerinin ve sanal ağların gençlerin vazgeçilmezi hâline geldiğini göstermektedir. Araştırma verilerine göre gençlerin bilgisayar ve internette sosyalleştiği belirtilmektedir. Araştırmada, gençlerin 2/3’ü kendilerini sanal ağların daha fazla sosyalleştirdiğini ifade etmektedir. Yine aynı araştırmaya göre gençlerin interneti en çok sosyalleşme, eğlence ve bilgi-haber alma amacıyla kullandığı belirtilmekle birlikte, Sosyal ağlarda en fazla vakit geçirenlerin ise 13-17 yaş arası gençlerden oluştuğu ifade edilmektedir.

Günümüz modern toplumunda kullanımı hızla yaygınlaşan internet ve sosyal paylaşım ağları, zaman ve mekan engellerini ortadan kaldırarak, sosyalleşmenin önemli bir aracı haline gelmiştir. Günümüz modern toplumunda bireyler sosyal ağlar vasıtasıyla paylaşımlar yapmakta, bu vasıtayla var olan ilişkilerini sürdürme ya da yeni sosyal ilişkiler kurma imkanına sahip olabilmektedirler (Özmen vd. 2011, s. 45-46).

Dijital yerliler dijital dünyada büyüyen ilk nesildir ve bu dünyada çoğu etkinlikleri, iletişimleri, bilgi edinimleri internet ve bilgisayar teknolojilerinin yardımıyla yürütmektedirler. Dijital yerliler kendilerinden önceki kuşaklardan farklı öğrenmekle kalmaz aynı zamanda, farklı çalışır, farklı oynar, farklı eğlenir ve farklı sosyalleşir (Oblinger ve Oblinger, 2005). Bayhan’a göre ise Dijital yerliler bir başka ifadeyle milenyum kuşağı, sanal ağlarla haberleşmekte ve sosyalleşmektedir (Bayhan, 2013b, s. 61).

“Bilgi iletişim teknolojilerinin yaygın olarak kullanılmaya başlandığı toplumlarda bu teknolojilerle ilk büyüyen öğrencilerin kendi aralarında benzer özellikler gösterdiği, kendilerinden önceki nesillerden farklılık gösterdiği görülmektedir. Bugünün çocukları, konuşmaları, giyimlerinden yaşam tarzlarına kadar geçmiş nesillerden farklılıklar göstermektedir. Burada nesiller arasında büyük bir kırılma ya da kopmanın varlığından söz edilebilir. Bu geri dönülmez değişim dijital teknolojilerin dünyada yayılmasıyla bütün dünyada ortaya çıkan sosyal bir dönüşümün belirtisidir” (Prensky, 2001a, s. 1).

Dijital yerliler “dijital araçların dilini keşfederek, yaparak, yaşayarak öğrenen, çoklu işlemler yapabilen, dikkat süreleri kısa, zihni sürekli konudan konuya atlayan, iletişimde ve ilişkilerde sabırsız, anında dönüt isteyen, oyun merkezli yaşayan ve öğrenen, fantezi dünyası gelişmiş, dijital olarak sosyal

çevresi gelişmiş, fiziksel olarak çoğunlukla yalnız, grafik öğeleri metin öğelere tercih eden, dijital araçları kağıda basılı araçlara tercih eden, eğitimden beklentileri yüksek” (Pedro, 2006, s. 2-14) özelliklere sahip gençlik kategorisidir.

“Dijital yerliler, kendilerinden önceki kuşaklardan farklı olarak birtakım temel özelliklere sahiptirler. Bu özellikler, aşağıda sıralanmaktadır:

- Bilgiye hızla erişmek isterler,
- Metin yerine grafiği tercih ederler,
- Bir makaleyi baştan sona doğrusal bir biçimde okumak yerine kapsül halinde rastgele okumayı tercih ederler,
- Ciddi çalışmalar yerine oyunları tercih ederler,
- Bilişsel yapıları sıralı değil paraleldir,
- Aynı anda birçok işi yapmak isterler,
- Keşfederek öğrenmek isterler” (Bilgiç, vd., 2011, s. 4)

“Time’ın 2012’ de yaptığı dijital yerliler ile ilgili araştırmada ulaşılan sonuçlar, şu başlıklar altında toplanmıştır:

- Dijital yerlilerin 1 saat içinde televizyon, gazete, tablet bilgisayar, akıllı telefon vb. platformlar arasındaki kanallarda 27 kez geçiş yapabildiğini ortaya koymaktadır.
- Duygusal iniş çıkışları alt seviyede deneyimleyen bu kitle çok kısa sürede sıkılmakta ve havalarını değiştirmek için dikkatlerini başka bir yere vermektedirler.
- Evde odadan odaya geçerken bile dijital yerliler (%65), akıllı telefonları sanki bir uzvuymuş gibi yanından ayırmadan kullanmaktadır.
- Dijital yerlilerin yarısından fazlası (%54), insanlarla konuşmak yerine mesajlaşmayı tercih ettiğini söylerken dijital göçmenlerle karşılaştırıldığında bu oran %28’e düşmektedir. Dijital yerlilerin bu hareketliliği bilinçaltına da işlemekte ve söz konusu kitle, bir konunun farklı parçalarını farklı araçlardan alabilmektedir” (www.businesswire.com).

1.3. Sosyalleşme-Yalnızlaşma

Sosyalleşme diğer bir ifadeyle toplumsallaşma, bireyin içinde bulunduğu toplumun değerlerini ve normlarını benimsemesi ve bunlara uygun davranışlarda bulunması sürecidir. Doğal olarak bireyler yaşamları boyunca birden fazla gruba üye olurlar ve birey toplum içinde değişen konumundan dolayı birçok gruba aidiyet duymaktadır, her bir grubun kendine göre değer ve normları vardır. Tüm bu gruplarda sosyalleşerek grubun bir parçası olmayı sürdürürler. Bu bağlamda sosyalleşme; insanların hayatları boyunca (doğumdan ölüme kadar) içinde bulundukları geliştikleri bir süreçtir.

Sosyalleşme, en genel tanımıyla bir uyum sağlama ve içinde bulunduğu topluma entegre olma sürecidir. Bu sürece etki eden unsurlar belli başlı sosyalleşme çevreleri; aile, okul, arkadaş çevresi, dini kurumlar ve işyeridir. (Taşdelen, 1997, s. 59). Günümüz modern toplumunda bilişim teknolojilerinin hayatımızda belirleyici, başat bir rol oynaması, sosyal paylaşım ağlarını önemli bir sosyalleştirme aracı haline getirmiştir.

Sanal sosyalleşmenin özellikle bazı dezavantajları olan, çeşitli engel durumlarına sahip olan bireylere sosyal ortamlara katılma fırsatları sunmakta ve sosyal ağlar ile gerçek bir zaman içinde diğerleri ile iletişime ve etkileşime geçmesini sağlamak gibi avantajları olduğu ifade edilebilir (Chana ve Dicianno, 2011’ den akt: Kabaklı Çimen, 2018, s. 1437). Bu iletişim ve etkileşim ortamında dezavantajlı olan bireylerin sosyalleştikleri ve çeşitli grup aktivitelerine katılarak, grup içindeki bireylerden biri olarak sayıldıkları görülmektedir. Sanal ağlar bu bireylerin dezavantajlarını bertaraf ettikleri, kendilerini kısıtlayan engellere takılmaksızın sanal ortamda kendilerine güvenlerini artırarak “sosyal uygunluk” gösterdikleri görülmektedir (Mangan, 2008’ den akt: Kabaklı Çimen, 2018, s. 1437).

Bireyler sanal ağlarda her türlü bilgi, resim, müzik, görüş, ideoloji vb. paylaşma imkanına sahiptir. Bu bağlamda sanal ağların bireyleri sosyalleştirdiği ifade edilebilir. Ancak sanal yalnızlık durumunda birey sanal ortamlarda vardır ancak başkaları ile etkileşime girmekten kaçınan, bir şeyler paylaşmaya pek yanaşmayan ve kendini paylaşımlardan yalıtma durumundadır (Kabaklı Çimen, 2018, s. 1437).

Yalnızlık bireyin duygusal olarak kendini toplumsal ilişkilerden, çevresinden kopmuş ve uzaklaşmış hissetmesi durumudur. Yalnızlık başka insanlarla birlikte olma isteğinden veya arkadaş eksikliği hissetme duygusundan daha da öteye giden bir duygu durumudur. Yalnızlık çeken insan kendisini toplumdan kopmuş hisseder. Yalnızlık duygusu taşıyan birey içinde boşluk ve kopukluk hisleriyle doludur (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Yalnizlik>), Yalnızlık kavramını Weiss; duygusal yalnızlık ve sosyal yalnızlık olmak üzere ikiye ayırmaktadır. O’na göre duygusal yalnızlık aile, özel arkadaş ve ilişkilerle ilişkili iken, sosyal yalnızlık sosyal ortamdaki arkadaşlıklarla ilişkilidir (Çeçen,2012, s. 3)

Yapılan bazı araştırmalar, aşırı internet kullanımı ile yalnızlık hissi ve yalnızlık durumu arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca aşırı internet kullanımı ve sanal ağlarda zaman geçirmenin ders başarısının azalması, gerçek sosyal aktivitelere daha az zaman ayrılması ve bireylerin aile ve arkadaşları ile daha zayıf ilişkiler kurması gibi sonuçlara neden olduğu görülmektedir (Şimşek, 2012, s. 39)

Bu konuda yapılan çalışmalar, asosyal bireylerin öncelikle bilgisayara, sonra da internete yöneldiklerini göstermektedir. Sosyalleşme mekanları

teknolojinin de gelişmesiyle birlikte dönüşüme uğrayarak; gerçek anlamda yüz yüze görüşmenin yerine geçerek bir araya gelme ve paylaşımda bulunma gereksinimine duyulan ihtiyacın azalmasına neden olmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi yalnızlık ile internet kullanımı arasında bir ilişkinin olduğunu bilinmektedir. Sanal ağlarda uzun zaman geçiren bireylerin gerçek yaşam ile bağlantısını kestiği, gerçek dünyadan uzaklaşarak aidiyet duygusundan ve gerçek dünya etkileşimlerinden koptuğu görülmektedir. Bireylerin sanal ağlarda uzun zaman geçirmeleri, yapay online ilişkilere yönelmeleri, beraberinde yalnızlığı getirir. Hatta sanal ağlarda birbirlerini daha önceden tanıyan insanlar arasında sınırlar oluşturarak onları teknolojik yalnızlığa iter (Özen ve Sarıcı, 2012, s. 3, Karagülle ve Çaycı, 2014, s. 2).

Mekan ve zamandan bağımsız olarak iletişim kurma imkanına sahip olan bireyin coğrafi engelleri aşarak; dünyanın farklı noktalarındaki insanlarla iletişim kurma ve dolayısıyla sosyalleşmeleri imkanına sahip olabilmesi insanları bir dünya vatandaşı haline getirmenin yanı sıra; ekranlara bağımlı hale getirerek yalnızlaşmalarına neden olabilmektedir. Bauman (2011) evlerdeki dost meclislerinde ulaşılan sıcaklığın yerine, geçmişte televizyonların geçtiğini ve insanların dostluğun sıcaklığına inançlarını kaybederek, kendi kabuklarına çekildiklerini belirtiyor. Sosyal medyayı da, yalnızlık içinde kıvranan insanın uzun süredir kaybettiği dostunun online olarak geri dönüşü gibi görüldüğünü belirtir. Ancak ortaya çıkan durumu Riesman'ın (1953) “yalnız kalabalık” kitabına gönderme yaparak “kalabalık yalnızlık” olarak adlandırır (Bozkurt, 2018)

Günümüz “Dijital Yerli” olarak ifade edilen genç kuşağın, yüz yüze iletişim kurmak yerine, sanal ağlar ve iletişim teknolojileriyle oluşturulmuş bu sanal iletişim şeklini tercih etmesi, onların bir taraftan sosyalleşmelerine imkan verirken, bir taraftan da ekran bağımlısı olması ve çevresine yabancılaşma ve yalnızlaşma sorunlarını ortaya çıkardığı görülmektedir. Tıpkı susuzluğunu gidermek amacıyla deniz suyu içenler gibi, yalnızlığını gidermek için kalabalıklara karışanlar, yalnızlıklarını daha çok hisseder hale gelmektedir (Bozkurt, 2018).

Sosyal paylaşım ağları ve sosyalleşme-yalnızlaşma bağlamında yapılan literatür taraması, bu alanda konu ile ilgili çeşitli boyutlarda çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Türkiye’de sosyal paylaşım ağları ve sosyalleşme-yalnızlaşma ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok tez ve makaleye ulaşılmıştır. Ulaşmış bulunduğumuz konu ile ilgili çalışmalar; Sosyal paylaşım ağları ve sosyalleşme-yalnızlaşma bağlamında değişik açılardan araştırmaların yapıldığını göstermektedir. Ancak, yapmış olduğumuz literatür taramasında, sanal sosyal ağların dijital yerlilerin cinsiyetleri bağlamında sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarına etkisinin birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yapılan bu çalışmada konu ile ilgili çalışmalardan farklı olarak sanal sosyal ağların, geleceğin yetişkin kuşağı olacak dijital yerlilerin sosyalleşme-yalnızlaşma tutumlarında nasıl bir etkiye sahip olduğu, cinsiyetleri ile karşılaştırılarak tespit edecek ve bu alanda yapılacak diğer bilimsel çalışmalara veri oluşturacak olması açısından önemli görülmektedir.

Bu bağlamda yapılmış olan bu araştırmanın amacı; sosyal ağların, geleceğin yetişkin kuşağı olacak dijital yerlilerin cinsiyet özellikleri bağlamında sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarında nasıl bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda araştırmamızın problem cümleleri aşağıdaki gibidir:

Ana Problem Cümlesi: Sanal sosyal ağların “Dijital Yerliler” in sosyalleşme-yalnızlaşma tutumlarına etkileri nelerdir?

Alt Problemler:

- 1.Dijital yerlilerin demografik özellikleri nelerdir?
- 2.Dijital yerlilerin cinsiyetlerine göre sanal sosyalleşme düzeyleri nedir?
- 3.Dijital yerlilerin cinsiyetlerine göre sanal paylaşım düzeyleri nedir?
- 4.Dijital yerlilerin cinsiyetlerine göre sanal yalnızlaşma düzeyleri nedir?
5. Dijital yerlilerin internet ve sosyal medya kullanım amaçları ve kullanım süreleri nelerdir?

Araştırmalarda, olaylar ve değişkenler arasında var olduğu söylenen ilişkiye, araştırma dilinde, “denence (hypothesis-hipotez)” denir. Bir başka ifade ile denence (hipotez), denenen yargıdır (Karasar, 2011, s. 68).

Bu bağlamda araştırma deseninde sınavacağımız hipotezler şu şekilde sıralanmıştır:

H1.“Dijital yerlilerin cinsiyetleri ile sanal sosyalleşme düzeyleri arasında bir ilişki vardır.”

H2.“Dijital yerlilerin cinsiyetleri ile sanal paylaşım düzeyleri arasında bir ilişki vardır.”

H3.“Dijital yerlilerin cinsiyetleri ile sanal yalnızlaşma düzeyleri arasında bir ilişki vardır.”

2.YÖNTEM

Yöntem, araştırma yoluyla ortaya konulabilecek somut sebep-sonuç ilişkilerini tespit edebilmek için izlenmesi gereken yoldur (Aslantürk, 1999, s. 64).

Bu araştırma; nicel ve nitel yöntemin bir arada kullanıldığı karma araştırma (mixedresearch) yöntemi ile yapılmıştır. Johnson ve Onwuegbuzie (2004) karma yöntem araştırmalarını, bir çalışmada nitel ve nicel araştırma tekniklerinin, yöntemlerinin, yaklaşımlarının araştırmada birleştirilmesi olarak tanımlamaktadır. Creswell (2006) e göre; nicel ve nitel yaklaşımları birlikte kullanmak, her iki yaklaşımı tek başına kullanmaya oranla araştırma problemlerini daha iyi anlamamızı sağlar (akt. Baki ve Gökçek, 2012, s. 2). Bu tanımlardan hareketle araştırmanın amacına uygun olarak veriler hem nitel hem de nicel yolla elde edilmiştir.

Nicel araştırma; olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür. Anket tekniği bir nicel araştırma tekniği olarak belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak, bir örneklemi oluşturan bireylere sorular yönelterek sistemli veri toplama tekniğidir (Balcı, 2010).

Nitel araştırma; görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve tutumların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2.1.Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Malatya’da ki liseli ve ortaokullu öğrenciler 2000 ve sonrası doğumlu olduklarından dijital yerli kavramını temsil niteliğindedir. Malatya ilindeki liselerden ve ortaokullardan öğrenciler araştırma genel evrenini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Malatya’da lise ve Ortaokul düzeyinde toplam 500 öğrenciye hazırlanmış olan anket uygulanmıştır. Uygulanan anketlerin geçerliliği için yapılan incelemede bu anketlerden 447 adet geçerli anket tespit edilmiştir. Örneklem tesadüfi örneklem şeklinde tespit edilmiştir. Anketler Ekim 2019 - Kasım 2019 tarihleri arasında uygulanmıştır.

2.2.Veri Toplama Araçları

Dijital yerlilerin hayatlarında sosyal ağların, sosyalleşme-yalnızlaşma tutumlarında nasıl bir etkiye sahip olduğunu tespit etmek için saha araştırması yapılmıştır. Araştırma konusunun belirlenmesi sonrasında, sosyal medya literatürü gözden geçirilerek soru formu oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan Sosyo-Demografik Bilgi Formu ve Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (SOYÖ) kullanılmıştır.

Toplam 38 soruluk bir anket geliştirilmiştir. Anket uygulanmadan önce 10 anketten oluşan bir pilot uygulama yapılmış; iki soru üzerinde şık eklemek suretiyle düzeltme yapılarak değiştirilmiştir. Ancak, anket soru sayısı (38) aynı kalmıştır.

2.2.1.Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Bu çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ve öğrencilerin, cinsiyet, yaş, sınıf, anne-baba eğitim durumları, anne-baba meslek durumları, aile tipi, doğdukları yerleşim yeri, ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, sanal ağları kullanım amaç ve süreleri gibi bilgilerinin betimlendiği toplam 18 sorudan oluşan ve tamamı kapalı uçlu sorulardan oluşan, sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır.

2.2.2. Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (SOYÖ)

Ölçek Korkmaz, Usta ve Kurt (2014) tarafından bireylerin sanal ortamlarda sosyalleşme düzeylerini ve sanal ortamların bireylerin yalnızlaşmalarına etkilerini tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. SOYÖ beş dereceli likert tipi bir ölçek olup 3 alt boyuttan ve 20 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlardan Sanal sosyalleşme boyutu sekiz maddeden oluşmaktadır (1.2.3.4.5.6.7.8), sanal paylaşım boyutu yedi maddeden oluşmaktadır (9.10.11.12.13.14.15) ve üçüncü alt boyut olan sanal yalnızlık alt boyutu ise beş maddeden (16.17.18.19.20) oluşmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesi 5’li likert tipi bir derecelendirme ile yapılmıştır. Her bir maddenin puanlanması ‘1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum ve 5: Kesinlikle Katılıyorum’ olacak şekilde puanlanarak elde edilmektedir.

2.3 Veri Analizi

Anketin sonuçları bir istatistik analiz programı SPSS 25 kullanılarak değerlendirilmiştir. Veriler toplandıktan sonra SPSS programına girilmiş, SOYÖ ölçeğinin ters maddeleri ters çevrilerek alt boyutları hesaplanmıştır. Araştırmamızın verileri değerlendirilirken, ortalama değerleri, frekans dağılımları ve yüzdeler hesaplanarak, cinsiyet değişkeni ile ilişkisini tespit etmek için t testi, yapılmış ve tablolar oluşturularak analiz edilmiştir. Elde edilen sayısal veriler istatistiklere dönüştürülerek ve benzer araştırmalarla karşılaştırılarak ortaya çıkan bulgular yorumlanmıştır.

Ayrıca konuya açıklık sağlayacağını düşündüğümüz, 15 lise ve 5 ortaokul öğrencisiyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde anket sorularımız ucu açık bir şekilde sorulmuş ve ayrıca ankette yer almayan ancak görüşülen katılımcıların gündeme getirdiği konularda araştırmaya dahil edilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve daha sonra çözümlenerek araştırmaya dahil edilmiştir. Ayrıca görüşmeler, kim olduğu belirtilmeden kişisel bilgiler halinde kodlanarak parantez içinde verilmiştir. (Örneğin, FLK3 kodu; Fen liseli bireyin, kadın, ve listede 3 nolu katılımcı olduğunu temsil etmektedir).

2.4. Geçerlilik ve Güvenirlilik

Korkmaz, Usta ve Kurt (2014) çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısını tüm ölçek için 0. 816; birinci boyut için 0. 842, ikinci boyut için 0.

809 ve üçüncü boyut için 0. 614 olarak bulmuştur (Korkmaz, Usta ve Kurt: 2014)).

Bizim çalışmamızda ise; Ölçeğin güvenirlik katsayısına ilişkin Cronbach Alfa değeri tüm ölçek için 0.825 olarak tespit edilmiştir. Birinci boyut için 0.704, ikinci boyut için 0.772 ve üçüncü boyut için 0.679 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa güvenirlik katsayısının tüm ölçek için yüksek olması ölçeğin tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

3.BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulguları, amaçlar doğrultusunda ele alınarak değerlendirilmiştir. Buna göre öncelikle araştırmada elde edilen ve çalışma grubunu oluşturan dijital yerli olarak belirtilen öğrencilerin demografik özellikleri, daha sonra dijital yerlilerin sanal sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarına dair bulgular cinsiyet değişkeni ile karşılaştırılarak çapraz tablolar halinde sunulmuştur.

3.1. Dijital Yerlilerin Demografik Özelliklerine Dair Bulgular

Araştırmaya anketi geçerli toplam 447 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin %47,9'u kadınlardan oluşurken, %52,1'i erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların Okul türü açısından dağılımına bakıldığında %24,2 Ortaokul, %17,7 İmam Hatip Lisesi, %20,1 Meslek Lisesi,%22,1 Anadolu Lisesi ve %15,9 Fen lisesi öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların, %5,1'i 5. Sınıf, %7,6'sı 6. Sınıf, %3,4'ü 7. Sınıf, %7,8'i 8. Sınıf, %24,8'i 9. Sınıf, %11,4'ü 10. Sınıf, %26,4'ü 11. Sınıf, %13,4'ü 12. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Aile gelir seviyesi 1500 ve altı olan düşük gelir seviyesinde %12,1, 1501-4500 TL orta seviyede olan %39,6 ve 4501-8500 TL %21,9 ve 8500 TL ve üzeri yüksek gelir düzeyinde olan %12,3' lük bir oran tespit edilmiştir.

3.2. Dijital Yerlilerin Sanal Sosyalleşme ve Yalnızlaşma Tutumlarına Dair Bulgular

Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar "Sanal sosyalleşme" (sekiz maddeden oluşmaktadır:1.2.3.4.5.6.7.8), "sanal paylaşım" (yedi maddeden oluşmaktadır: 9.10.11.12.13.14.15) ve üçüncü alt boyut olan "sanal yalnızlık" alt boyutları (beş maddeden oluşmaktadır: 16.17.18.19.20) dir. Sorulara verilen cevaplar analiz edilmiş, veriler cinsiyet değişkeni ile çaprazlanarak, frekans dağılımları, yüzdeleri ve ortalama değerleri de tespit edilerek tablolar halinde sunulmuştur. Analiz sonuçlarının daha iyi ifade edilmesi ve anlaşılması için bu ortalama değer puanlama sistemi (5 üzerinden) tercih edilmiştir.

3.2.1. Dijital Yerlilerin Sanal Sosyalleşme Tutumlarına Dair Bulgular

Tablo 1’de araştırmaya katılan dijital yerlilerin ölçme aracına verdikleri cevapların frekans dağılımları, yüzde değerleri, ortalama puanları ve t testi değerleri görülmektedir.

“Sanal sosyalleşme” alt boyutu; Sanal Ortamlarda Oldukça Sosyal Bir İnsanım, Sanal ortamlarda çevremdeki insanlarla birçok ortak yönüm var, Sanal ortamda kendime yakın hissettiğim insanlar var, Sanal ortamda yardım için başvurabileceğim hiç kimse yok, vb. tutum ifadelerini içermektedir.

Tablo1. Dijital Yerlilerin Cinsiyetlerine Göre Sanal Sosyalleşme Tutumları

Sanal Sosyalleşme Tutumları		Kendine katılıyor um	Katılmıyor um	Katılmıyor m	Katılıyor m	Tanımayan Katılıyor m	Toplam	Ortalama	P
Sanal Ortamlarda Oldukça Sosyal Bir İnsanım	Kız	17	43	52	46	17	175	3,0171	0,193
	erkek	9,7%	24,6%	29,7%	26,3%	9,7%	100,0%		
		38	22	56	45	46	207	3,1884	0,185
		18,4%	10,6%	27,1%	21,7%	22,2%	100,0%		
Toplam		55	65	108	91	63	382	3,1099	0,000
		14,4%	17,0%	28,3%	23,8%	16,5%	100,0%		
Sanal Ortamlarda Çevremdeki İnsanlarla Birçok Ortak Yönüm Var	Kız	32	37	54	44	8	175	2,7657	0,108
	erkek	18,3%	21,1%	30,9%	25,1%	4,6%	100,0%		
		43	32	51	49	32	207	2,9758	0,103
		20,8%	15,5%	24,6%	23,7%	15,5%	100,0%		
Toplam		75	69	105	93	40	382	2,8796	0,000
		19,6%	18,1%	27,5%	24,3%	10,5%	100,0%		
Sanal Ortamda Kendime Yakın Hissettiğim İnsanlar Var	Kız	37	55	31	34	16	173	2,6358	0,400
	erkek	21,4%	31,8%	17,9%	19,7%	9,2%	100,0%		
		52	39	51	34	29	205	2,7512	0,397
		26,4%	19,0%	24,9%	16,6%	14,1%	100,0%		
Toplam		89	94	82	68	45	378	2,6984	0,000
		23,5%	24,9%	21,7%	18,0%	11,9%	100,0%		
Sanal Ortamda Kendime Yakın Hissettiğim İnsanlar Yok	Kız	31	28	22	56	32	169	3,1775	0,943
	erkek	18,3%	16,6%	13,0%	33,1%	18,9%	100,0%		
		44	34	21	54	51	204	3,1667	0,943
		21,6%	16,7%	10,3%	26,5%	25,0%	100,0%		
Toplam		75	62	43	110	83	373	3,1716	0,000
		20,1%	16,6%	11,5%	29,5%	22,3%	100,0%		
Sanal Ortamda Kendimi Bir Online Üyesi Olarak Hissediyorum	Kız	36	35	37	47	18	173	2,8613	0,573
	erkek	20,8%	20,2%	21,4%	27,2%	10,4%	100,0%		
		44	38	39	48	33	202	2,9408	0,571
		21,8%	18,8%	19,3%	23,8%	16,3%	100,0%		
Toplam		80	73	76	95	51	375	2,904	0,000
		21,3%	19,5%	20,3%	25,3%	13,6%	100,0%		
Sanal Ortamda Arkadaşım Yok	Kız	18	12	19	44	84	175	3,96	0,892
	erkek	9,1%	6,9%	10,9%	25,1%	48,0%	100,0%		
		22	17	16	45	104	204	3,9412	0,891
		10,8%	8,3%	7,8%	22,1%	51,0%	100,0%		
Toplam		38	29	35	89	188	379	3,9499	0,000
		10,0%	7,7%	9,2%	23,5%	49,6%	100,0%		
Sanal Ortamda Yardım İçin Başvurabileceğim Hiç Kimse Yok	Kız	17	14	36	38	68	173	3,7283	0,850
	erkek	9,8%	8,1%	20,8%	22,0%	39,3%	100,0%		
		24	17	27	48	84	200	3,755	0,849
		12,0%	8,5%	13,5%	24,0%	42,0%	100,0%		
Toplam		41	31	63	86	152	373	3,7426	0,000
		11,0%	8,3%	16,9%	23,1%	40,8%	100,0%		
Sanal Ortamda Kendimi Bir Online Üyesi Olarak Hissediyorum	Kız	50	38	31	34	19	172	2,6163	0,812
	erkek	29,1%	22,1%	18,0%	19,8%	11,0%	100,0%		
		64	40	33	30	34	201	2,6517	0,811
		31,8%	19,9%	16,4%	14,9%	16,9%	100,0%		
Toplam		114	78	64	64	53	373	2,6354	0,000
		30,6%	20,9%	17,2%	17,2%	14,2%	100,0%		
Cinsiyet				Std.					
sanal_sos Kız	N	Mean		Deviation	P				
yalleşme	175	3,0942		0,83559	0,254				
	207	3,2057		1,03830	0,246				

Tablo1.’de görüldüğü gibi katılımcıların “Sanal sosyalleşme” tutumlarına dair bulgular incelendiğinde “Sanal Ortamlarda Oldukça Sosyal

Bir İnsanım” maddesinde %28,30 ile Kararsızlar en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “3,1099” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamlarda Çevremdeki İnsanlarla Birçok Ortak Yönüm Var” maddesinde %27,50 ile yine kararsızlar en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “2,8796” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamda İlgilerim ve Fikirlerim Çevremdekilerce Paylaşıyor” maddesinde ise katılımcılar en yüksek oranda %24,90 ile Katılmıyorum ve %23,50 Kesinlikle Katılmıyorum şıklarını işaretleyerek, neredeyse yarısı konuya olumsuz yaklaşmışlardır, aldıkları ortalama puan “2,6984” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamda Kendime Yakın Hissettiğim İnsanlar Var” maddesinde ise katılımcılar en yüksek oranda %29,50 ile Katılmıyorum ve %22,30 Kesinlikle Katılmıyorum şıklarını işaretleyerek, yine neredeyse yarısı konuya olumsuz yaklaşmışlardır, aldıkları ortalama puan “3,1716” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamda Kendimi Çevremdeki İnsanlarla Uyum İçinde Hissediyorum” maddesinde ise katılımcılar en yüksek oranda %25,30 ile Katılmıyorum seçeneği işaretlenmiştir ve aldıkları ortalama puan “2,904” ve P değeri “ ,000” dır.

“Sanal Ortamda Arkadaşım Yok” ve “Sanal Ortamda Yardım İçin Başvurabileceğim Hiç Kimse Yok” maddelerinde soru kökü olumsuz olduğu için cevaplar ters çevrilerek değerlendirilmiştir. “Sanal Ortamda Arkadaşım Yok” maddesinde Katılımcılar en yüksek oranda %49,60 ile Kesinlikle Katılıyorum ve %23,50 Katılıyorum şıklarını işaretleyerek, büyük çoğunluğu sanal ortamlarda arkadaşlarının olmadığını ifade etmişlerdir, aldıkları ortalama puan “3,9499” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamda Yardım İçin Başvurabileceğim Hiç Kimse Yok” maddesinde ise katılımcılar en yüksek oranda %40,80 ile Kesinlikle Katılıyorum ve %23,10 Katılıyorum şıklarını işaretleyerek, yine büyük çoğunluğu sanal ortamlarda yardım alabileceği arkadaşlarının olmadığını ifade etmişlerdir, aldıkları ortalama puan “3,7426” ve P değeri “ ,000” dır. Sanal Ortamda Kendimi Bir Grubun Üyesi Olarak Hissediyorum” maddesinde ise katılımcılar en yüksek oranda %31,80 ile Kesinlikle Katılmıyorum ve %19,90 Katılmıyorum şıklarını işaretleyerek, yarıdan fazlası konuya olumsuz yaklaşmışlardır, aldıkları ortalama puan “2,6354” ve P değeri “ ,000” dır.

Tablo1. incelendiğinde araştırmaya katılan dijital yerlilerin sanal sosyalleşme tutumları tüm alt boyutlarında erkek öğrenciler 3,2057 ortalama puana sahipken, kız öğrenciler 3,0942 ortalama puana sahiptir. Elde edilen ortalamalar kız ve erkek öğrencilerde birbirine çok yakın miktarda ve orta düzeydedir. Dijital yerlilerin sanal ortamlarda toplumsallaşma açısından alt boyutlardan Sanal sosyalleşme alt boyutu toplam puanları bakımından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. $P>.005$

Çalışmamızda yapmış olduğumuz mülakatlarda kız öğrenciler sanal ortamlarda sosyalleşmeye erkek öğrencilere oranla daha mesafeli ve cinsiyetlerinin verdiği rol duygusu ile daha çekimser davranmaktadır. İHLK9

kodlu İmam Hatip lise kız öğrenci sanal sosyalleşme ile alakalı olarak “İnternette çok zaman geçiriyorum, bir çok arkadaşım var. Bazen sorunlarımı açıkça aileme ya da arkadaşlarıma anlatamıyorum ama internetteki arkadaşlarıma daha rahat anlatıyorum. Instagramda ya da oyun gruplarında edindiğim arkadaşlarım beni bu açıdan rahatlatıyor, ama tabi gerçek yaşantılarını bilmediğim için onlara ne kadar güvenebilirim bilmiyorum, hatta öyle şeyler duyuyoruz ki bazen paylaşımlarımdan pişmanlık duyup kaldırdığım da oluyor.” cevabını vererek açıklık kazandırmıştır.

3.2.2. Dijital Yerlilerin Sanal Paylaşım Tutumlarına Dair Bulgular

Tablo 2’de araştırmaya katılan dijital yerlilerin ölçme aracına verdikleri cevapların frekans dağılımları, yüzde değerleri, ortalama puanları ve t testi değerleri görülmektedir. “Sanal Paylaşım” alt boyutu; Sanal ortamlarda daha çok dertleşeceğim insanlar var, Sanal ortamlarda daha çok sohbet edebileceğim insanlar var, Sanal ortamlarda beni daha çok anlayan insanlar var, Sanal ortamlarda gerçek hayata göre çok daha rahatımdır, Sanal ortamlar bana içime kapanıklığımı ve mutsuzluğumu unuttur gibi tutum ifadelerini içermektedir.

Tablo2. Dijital Yerlilerin Cinsiyetlerine Göre Sanal Paylaşım Tutumları

Soruların İçeriği	Kızlar	Erkekler	Kızlar	Erkekler	Kızlar	Erkekler	Kızlar	Erkekler	Toplam	Ortalama	P
Sanal Ortamda Daha Çok Dertleşeceğim İnsanlar Var	71	44	25	22	12	174	2,1954	0,003			
Sanal Ortamda Daha Çok Dertleşeceğim İnsanlar Var	40,8%	25,3%	14,4%	12,6%	6,9%	100,0%					
Sanal Ortamda Daha Çok Sohbet Edebileceğim İnsanlar Var	66	41	38	21	38	204	2,6275	0,003			
Sanal Ortamda Daha Çok Sohbet Edebileceğim İnsanlar Var	32,4%	20,1%	18,6%	10,3%	18,6%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	137	85	63	43	50	378	2,4286	0,000			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	36,2%	22,5%	16,7%	11,4%	13,2%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	44	50	20	35	24	173	2,6821	0,102			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	25,4%	28,9%	11,6%	20,2%	13,9%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	60	27	28	49	42	206	2,932	0,099			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	29,1%	13,1%	13,6%	23,8%	20,4%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	104	77	48	84	66	379	2,8179	0,000			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	27,4%	20,3%	12,7%	22,2%	17,4%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	61	45	32	23	10	171	2,2749	0,026			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	35,7%	26,3%	18,7%	13,5%	5,8%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	74	32	34	30	34	204	2,598	0,023			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	36,3%	15,7%	16,7%	14,7%	16,7%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	135	77	66	53	44	375	2,4507	0,000			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	36,0%	20,5%	17,6%	14,1%	11,7%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	66	33	30	33	13	175	2,3943	0,299			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	37,7%	18,9%	17,1%	18,9%	7,4%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	70	40	40	26	30	206	2,5437	0,297			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	34,0%	19,4%	19,4%	12,6%	14,6%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	136	73	70	59	43	381	2,4751	0,000			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	35,7%	19,2%	18,4%	15,5%	11,3%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	87	41	25	13	9	175	1,9486	0,049			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	49,7%	23,4%	14,3%	7,4%	5,1%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	89	45	33	15	23	205	2,2098	0,047			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	43,4%	22,0%	16,1%	7,3%	11,2%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	176	86	58	28	32	380	2,0895	0,000			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	46,3%	22,6%	15,3%	7,4%	8,4%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	105	38	15	6	11	175	1,7429	0,020			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	60,0%	21,7%	8,6%	3,4%	6,3%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	107	43	21	8	27	206	2,0534	0,018			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	51,9%	20,9%	10,2%	3,9%	13,1%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	212	81	36	14	38	381	1,9108	0,000			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	55,6%	21,3%	9,4%	3,7%	10,0%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	63	43	29	20	17	172	2,3314	0,015			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	36,6%	25,0%	16,9%	11,6%	9,9%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	61	37	43	32	31	204	2,6814	0,015			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	29,9%	18,1%	21,1%	15,7%	15,2%	100,0%					
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	124	60	72	52	48	376	2,5213	0,000			
Sanal Ortamda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var	33,0%	21,3%	19,1%	13,8%	12,8%	100,0%					
Cinsiyet	N	Mean	Std. Deviation	P							
Sanal Paylaşım Kız	175	2,2264	0,38182	0,002							
Sanal Paylaşım Erkek	207	2,5237	0,95916	0,002							

Tablo2.’de görüldüğü gibi katılımcıların “Sanal Paylaşım” tutumlarına dair bulgular incelendiğinde “Sanal Ortamlarda Daha Çok Dertleşeceğim İnsanlar Var” maddesinde %36,20 ile Kesinlikle Katılmıyorum

en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “2,4286” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamlarda Daha Çok Sohbet edeceğim İnsanlar Var” maddesinde %27,40 ile Kesinlikle Katılmıyorum en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “2,8179” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamlarda Beni Daha Çok Anlayan İnsanlar Var” maddesinde %36,0 ile Kesinlikle Katılmıyorum en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “2,4507” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamlar Bana İçime Kapanıklığımı Ve Mutsuzluğumu Unutturuyor ” maddesinde %35,70 ile yine Kesinlikle Katılmıyorum en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “2,4751” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortam Benim İçin Gerçek Hayattaki Problemlerden Kurtulmanın Tek Yoludur ” maddesinde %46,30 ile yine Kesinlikle Katılmıyorum en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “2,0895” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Arkadaşlarıma Gerçek Hayattaki Arkadaşlarımdan Çok Daha Güvenirim” maddesinde %55,60 ile yine Kesinlikle Katılmıyorum en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “1,9108” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamda Gerçek Hayata Göre Çok Daha Rahatım ” maddesinde %33,0 ile yine Kesinlikle Katılmıyorum en yüksek orana sahipken, aldıkları ortalama puan “2,5213” ve P değeri “ ,000” dır.

Tablo2. incelendiğinde araştırmaya katılan dijital yerlilerin “Sanal Paylaşım” tutumları tüm alt boyutlarında erkek öğrenciler 2,5237ortalama puana sahipken, kız öğrenciler 2,2264 ortalama puana sahiptir. Elde edilen ortalamalar kız ve erkek öğrencilerde birbirine yakın miktarda ve düşük düzeydedir. Dijital yerlilerin sanal ortamlarda toplumsallaşma açısından alt boyutlardan Sanal Paylaşım alt boyutu toplam puanları bakımından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. $P < .050$

Araştırmamızın mülakat kısmından elde ettiğimiz verilerde sanal paylaşım ile ilgili olarak anketten elde ettiğimiz verileri destekler niteliktedir. Sanal paylaşım konusunda kendisine yöneltilen soruya ALK1 kodlu liseli kız öğrenci şu açıklamalar ile sanal paylaşım konusunda mesafeli bir tutum sergilediğini ifade etmiştir; *“sosyal medya telefonumda her an açık, orada neler olup bittiğini merak ediyorum, arkadaş sayımda çok. Aslında bu popüler olmamı sağlıyor. Ama yine de orası sanal bir ortam gerçek hayattaki arkadaşlarımdan çok daha fazla güvenirim demek çok yanlış olur. Param bittiğinde, sigara almak istediğimde ya da arkadaşıma hediye almak istediğimde sanal ortam arkadaşlarımdan isteyemem ama gerçek hayatta isteyebileceğim dostlarım var ”* sözleriyle açıklık getirmiştir. Yine ortaokul öğrencisi OK5 kodlu kız öğrenci *“Sanal ortamlarda dertleşeceğim insanlar bence yok çünkü bir keresinde ailemle büyük bir kavga etmiştim. Canım çok sıkındı bir sosyal medya ortamında bundan bahsettim bana intihar et diyen arkadaşlarım oldu. Sosyal medya dost değil, kesinlikle güvenilmez ”* sözleriyle sanal paylaşım konusuna olumsuz bir yaklaşım göstermiştir.

3.2.3. Dijital Yerlilerin Sanal Yalnızlık Tutumlarına Dair Bulgular

Tablo 3’de araştırmaya katılan dijital yerlilerin ölçme aracına verdikleri cevapların frekans dağılımları, yüzde değerleri, ortalama puanları ve t testi değerleri görülmektedir.

“Sanal Yalnızlık” alt boyutu; sanal ortamlarda kimse beni ilgilendirmiyor, sanal ortamlarda hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor, sanal ortamdaki arkadaşlıklar bana sahte geliyor, sanal ortamda kendimi ifade etmekte zorlanırım, vb. tutum ifadelerini içermektedir.

Tablo3. Dijital Yerlilerin Cinsiyetlerine Göre Sanal Yalnızlık Tutumları

Sanal Yalnızlık Tutumları	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam	Ortalama	P
Sanal Ortamda Kimse Beni İlgilendirmiyor	34 19,5%	33 19,0%	45 25,9%	33 19,0%	29 16,7%	174 100,0%	2,9425	0,128
Sanal Ortamda Hiç Kimse Beni Gerçekten İyi Tanmıyor	41 19,9%	32 15,5%	36 17,5%	46 22,3%	51 24,8%	206 100,0%	3,165	0,125
Toplam	75 19,7%	65 17,1%	81 21,3%	79 20,8%	80 21,1%	380 100,0%	3,0632	0,000
Sanal Ortamlardaki Arkadaşlıklar Bana Sahte Geliyor	33 18,9%	33 18,9%	51 29,1%	36 20,6%	22 12,6%	175 100,0%	2,8914	0,006
Sanal Ortamlarda Kendimi İfade Etmekte Zorlanırım	27 13,1%	34 16,5%	55 26,7%	36 17,5%	54 26,2%	206 100,0%	3,2718	0,005
Toplam	60 15,7%	67 17,6%	106 27,8%	72 18,9%	76 19,9%	381 100,0%	3,0971	0,000
Sanal Ortamlarda Gerçek Ortamda Oğre Sık Sık Yanlış	44 25,4%	35 20,2%	33 19,1%	34 19,7%	27 15,6%	173 100,0%	2,7977	0,059
Toplam	87 23,1%	65 17,2%	79 21,0%	72 19,1%	74 19,6%	377 100,0%	2,9496	0,000
Sanal Ortamlarda Kendimi İfade Etmekte Zorlanırım	13 7,6%	11 6,4%	28 16,4%	52 30,4%	67 39,2%	171 100,0%	3,8713	0,179
Toplam	32 8,5%	35 9,3%	67 17,9%	93 24,8%	148 39,5%	375 100,0%	3,7733	0,000
Sanal Ortamlarda Gerçek Ortamda Oğre Sık Sık Yanlış	14 8,1%	9 5,2%	23 13,3%	43 24,9%	84 48,6%	173 100,0%	4,0058	0,243
Toplam	34 9,0%	28 7,4%	49 13,0%	89 23,6%	177 46,9%	377 100,0%	3,9204	0,000
Cinsiyet	N	Mean	Std. Deviation	P				
sanal_yal Kız	175	3,3007	0,89532	0,218				
nizlik erkek	207	3,4151	0,91037	0,217				

Tablo3.’de görüldüğü gibi katılımcıların “Sanal Yalnızlık” tutumlarına dair bulgular incelendiğinde “Sanal Ortamlarda Kimse Beni İlgilendirmiyor” maddesinde %21 ile Kesinlikle Katılmıyorum ve Kararsızım seçenekleri en yüksek oranda işaretlenmiş olmakla beraber tüm seçenekler birbirine yakın

oranlarda işaretlenmiştir. Madde ortalama puanı “3,0632” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamlarda Hiç Kimse Beni Gerçekten İyi Tanımıyor” maddesinde %27,8 ile Kararsızım seçeneği en yüksek oranda işaretlenmiştir. Madde ortalama puanı “3,0971” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamdaki Arkadaşlıklar Bana Sahte Geliyor” maddesinde %23,1 ile Kesinlikle Katılmıyorum seçeneği en yüksek oranda işaretlenmiştir. Madde ortalama puanı “2,9496” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamda Kendimi İfade etmekte Zorlanırım” maddesinde diğer maddelerle tamamen ters nitelikte bir sonuç elde edilmiştir. Maddelerden en çok işaretlenen seçenek %39,5 ile Kesinlikle Katılıyorum seçeneğidir. Madde ortalama puanı “2,9496” ve P değeri “ ,000” dır. “Sanal Ortamda Gerçek Ortamlara Göre Sık Sık Yanlış Anlaşıyorum” maddesinde de diğer maddelerden elde edilen sonuçlarla tamamen ters nitelikte bir sonuç elde edilmiştir. Maddelerden en çok işaretlenen seçenek %46,9 ile Kesinlikle Katılıyorum seçeneğidir. Madde ortalama puanı “3,920” ve P değeri “ ,000” dır.

Tablo3. İncelendiğinde araştırmaya katılan dijital yerlilerin “Sanal Yalnızlık” tutumları tüm alt boyutlarında erkek öğrenciler 3,4151ortalama puana sahipken, kız öğrenciler 3,3007 ortalama sahiptir. Elde edilen ortalamalar kız ve erkek öğrencilerde birbirine çok yakın miktarda ve orta düzeydedir. Dijital yerlilerin sanal ortamlarda toplumsallaşma açısından alt boyutlardan Sanal Paylaşım alt boyutu toplam puanları bakımından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. P>.050

Çalışmamızın anket verilerinden elde edilen bulgular sanal yalnızlık alt boyutunda ortalamanın üzerinde bir yalnızlaşmanın olduğunu göstermektedir. Yine araştırmamızın mülakat çalışmasından elde ettiğimiz veriler de anket verilerini destekler niteliktedir. Bu bağlamda yapmış olduğumuz mülakatlarda MLE7 kodlu Meslek liseli erkek öğrenci sanal yalnızlık ile alakalı olarak *“sanal ortamlarda kimi bulursam onunla oyun oynuyorum. Öyle daimi arkadaşlarım yok. Ama ekip olarak oynadığımızda tabi arkadaş önemli oluyor, çünkü kazanmak için oynuyoruz. ”* sözleriyle açıklık getirmiştir. Ayrıca ortaokul öğrencisi OE2 kodlu öğrenci ise *“İnternette birçok arkadaş edindim, bazen arkadaşlarım dışarı çağırıyor gitmek istemiyorum. Oyunu bıraktığım zaman ceza alıyorum. Bittikten sonra çıkmam lazım. Bu seferde gerçek arkadaşlarım küsüyor, beni sonrada dışarı çağırıyorlar. Ya interneti ya da gerçek arkadaşlarımı tercih etmem gerekiyor, İnternette oyun oynarken daha mutlu oluyorum ama bazen arkadaş yardımına ihtiyaç duyduğumda yardım edecek kimse bulamıyorum”* sözleriyle sanal ortamda zaman geçirmenin ve sosyalleşmenin gerçek arkadaşlıklardan kendisini uzaklaştırdığını ve aynı zamanda hem gerçek hem de sanal ortamda yalnızlaştığını açık bir şekilde ifade etmiştir.

4. TARTIŞMA

Sanal ağların özellikle son yıllarda artarak kullanıma girmesi ile genelde toplumun, özelde ise dijital yerli olarak adlandırılan 2000 sonrası doğan gençliğin sanal ortamlarda sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarını tespit etmek üzere, Malatya’da lise ve orta okulda okuyan öğrenciler den, dört lise türü (Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Meslek Lisesi)ve ortaokuldan seçilmiş öğrenciler üzerinde bir saha araştırması yapılmıştır.

Çalışmada, katılımcıların, demografik özelliklerini, internet ve sanal ağları kullanım örüntülerini tespit etmek amacıyla bir takım sorular sorulmuş ve katılımcıların cevapları analiz edilmiştir. Analize göre, katılımcıların demografik bilgileri; cinsiyet açısından kadın ve erkek oranının birbirine yakın olduğu, aynı şekilde katılımcıların okul türü açısından dağılımına bakıldığında birbirine yakın oranda olduğu görülmektedir. Katılımcıların, %23,9’u orta okul ve %76.1’i ise lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Aile gelir seviyesi en düşük oranda 1500 ve altı olan düşük gelir seviyesinde (%12,1) tespit edilirken, en yüksek oranda (%39,6) 1501-4500 TL orta seviyede gelir düzeyi tespit edilmiştir.

Dijital Yerlilerin internet ve sosyal medya kullanım bilgileri incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun (%90,6) interneti kullandığı, interneti kullanım sıklığı (%90,4) 1 ile 5 saat arasında olduğu, internet kullanım amacının en yüksek oranda sosyalleşmek (%58,2) amaçlı kullanıldığı, katılımcıların %98,4’ünün sosyal medya hesabının bulunduğu, yine çok çeşitli sosyal medya türlerinden en az birini veya bir çoğunu kullanmakla birlikte en yüksek oranda %91,5 Whatsapp ve %51,5 instagram kullandığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan “Dijital yerliler” İnterneti ve sosyal medyayı oldukça fazla kullanmaktadır.

Dijital yerlilerin sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarına dair bulgular incelendiğinde sanal sosyalleşme boyutunun 3,15’lik ortalamaya, sanal paylaşım boyutunun 2,38’lik ortalamaya ve sanal yalnızlık boyutunun ise 3,36’luk ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler ışığında çalışmanın uygulandığı Dijital Yerlilerin sanal ortamlardaki sosyalleşme düzeyleri ve sanal ortamlardaki yalnızlık düzeylerinin yüksek seviyede, sanal ortamlardaki paylaşımlarının ise düşük seviyede olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan Dijital Yerlilerin Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği boyutlarının ortalaması 2,87’dir. Bu sonuçla Dijital Yerlilerin şiddetli olmamakla beraber sanal ortam yalnızlığı yaşadıkları ifade edilebilir.

Özdemir, Akçakanat ve İzgüden tarafından (2017:134) üniversite öğrencileri üzerinde yapılan sanal ortam yalnızlığı konulu çalışmada da bizimle aynı paralelde sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Çalışmaya göre “Sanal ortam yalnızlığı boyutlarından sanal paylaşım boyutunun 1,87’lik ortalamaya, sanal sosyalleşme boyutunun 3,18’lik ortalamaya ve sanal yalnızlık boyutunun ise 3,10’luk ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Anlaşılmaktadır ki çalışmanın uygulandığı öğrencilerin sanal ortamlardaki

paylaşımları düşük seviyede görülürken, sanal ortamlardaki sosyalleşme düzeyleri ve sanal ortamlardaki yalnızlık düzeylerinin daha yüksek seviyededir. Öğrencilerin sanal ortam yalnızlık boyutlarının ortalaması 2,716'dır. Buradan öğrencilerin şiddetli olmasa da yine de sanal ortam yalnızlığı yaşadıkları söylenebilir" ifadesi bizim çalışmamız ile örtüşmektedir.

Dijital yerlilerin sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarına dair bulgular cinsiyet değişkeni ile birlikte değerlendirildiğinde sanal sosyalleşme boyutunda erkek öğrenciler 3,2057, kız öğrenciler ise 3,0942'lik ortalamaya sahiptir. Bu boyut cinsiyet değişkeni ile birlikte değerlendirildiğinde ($P= 0,254$) kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sanal Paylaşım boyutunda erkek öğrenciler 2,5237, kız öğrenciler ise 2,2264'lik ortalamaya sahiptir. Bu boyut cinsiyete göre karşılaştırıldığında, kız öğrenciler ve erkek öğrenciler ($P= 0,002$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Sanal Yalnızlaşma boyutunda ise erkek öğrenciler 3,4151, kız öğrenciler ise 3,3007'lik ortalamaya sahiptir. Bu boyut cinsiyet değişkeni ile birlikte değerlendirildiğinde, kız öğrenciler ve erkek öğrenciler ($P= 0,218$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Elde edilen veriler doğrultusunda belirtmek gerekir ki, sanal paylaşım, sanal yalnızlık ve sanal sosyalleşme boyutlarında ortaya çıkan ortalamalar erkek öğrencilerde kız öğrencilere kıyasla çok az farkla da olsa daha yüksek seviyededir. Toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadından ve erkekten beklenen davranış kalıplarının farklılaşan özellikleri, kadınları sınırlandırırken, erkeklerin kamusal alandaki görünürlüğünü ve varlığını pekiştirmektedir. Bu bağlamda erkek öğrenciler sanal ortamlarda zaman geçirmeye ve sanal ortam arkadaşlıkları kurmaya, sanal ortamda sosyalleşme ve paylaşımında bulunmaya kız öğrencilere göre nispeten daha ilgili ve daha cesur gözükmektedirler. Kız öğrenciler ise kendilerine sunulan kadınlık rol duygusu ile sanal ortam sosyalleşmesi ve paylaşımında daha çekimser ve daha sınırlı davranışlar göstermektedir. Buradan erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre sanal ağlarda daha sosyal oldukları sonucuna varılabilir.

Sanal yalnızlık duygusunun sanal sosyalleşme ve sanal paylaşımında olduğu gibi, erkeklerde kızlara oranla çok az da olsa daha yüksek olmasında ise; toplumsal cinsiyet kalıplarının verdiği rol duygusu ile duygusal gözükmemek isteği, yaşadığı problemleri paylaşmanın erkeklik imgesi ile bağdaşmadığının düşünülmesi gibi etkenlerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Yapılmış olan bu çalışmada sanal yalnızlık hissinin ortalama üstü bir değer almış olması yalnızlığın yıkıcı bir kısır döngüye yol açarak ve yalnızlık hissi arttıkça bireyin de anormalleşmeye, dibe vurmaya devam etmesi riskini gündeme getirmektedir. Lynch, "yalnızlığın acıya zemin hazırladığını ve en

hafif türünde bile önemli bir rahatsızlık hissi oluşturduğu” nu belirtmektedir (Lynch, 1977: 20). Yalnızlık bu bağlamda bataklığa benzetilebilir. Birey yalnızlıktan kurtulmaya, bataklıktan çıkmaya çabaladıkça daha fazla bataabilir. Çünkü, kişinin yalnızlıktan kurtulma çabaları doğal olmayan yapay bir yapıya bürünerek başka insanlarla ilişkilerini baltalayabilir (Yalom, 1999: 19-20).

Çalışma konumuzla benzer nitelikte ki Bozkurt (2018)’un çalışmasında da gençlerin sosyal medya kullanımı ve yalnızlık arasında bir ilişki tespit edilmiştir. Bozkurt (2018)’a göre sosyal medyada gençlerin kurduğu “yüzeysel ilişkiler, deniz suyu içmek gibi, arkadaş sayısı ve kullanım süresi arttıkça, kişilerin yalnızlığını daha da artırmaktadır. Adeta sosyal medya kullanımı ve yalnızlık arasında bir kısır döngü ortaya çıkmaktadır. Yalnızlık daha uzun süre sosyal medya kullanımını teşvik ederken, daha uzun süre sosyal medya kullanımı insanları gerçek dünyadaki ilişkilerinden uzaklaştırmakta ve daha çok yalnız hissetmesine yol açabilmektedir (Bozkurt, 2018:13).

Yine aynı çalışmaya göre kadınlar sosyal medyayı erkeklere göre daha uzun süre kullanıyorlar. Ancak cinsiyet ile yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki elde edilmemiştir (Bozkurt, 2018:15). Bu veri bizim çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler ile uyuşmamaktadır. Bunun nedeninin Bozkurt’un çalışmasının uygulandığı kitlenin bizim odaklandığımız dijital yerli kitlesinden farklı özellikler taşımasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Özdemir, Akçakanat ve İzgüden tarafından (2017:134) yapılan çalışmada da yine bizimle paralel sonuçlar elde edilmiştir. Söz konusu araştırmada da üniversite öğrencileri, Sanal Paylaşım boyutu puanları cinsiyet değişkeni ile birlikte değerlendirildiğinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yine bu çalışmada, Sanal Sosyalleşme boyutu puanları cinsiyet değişkeni ile birlikte değerlendirildiğinde, anlamlı bir fark bulunmuştur. Alt boyutlardan sanal paylaşım ve sanal sosyalleşme boyutları erkek öğrencilerde kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek seviyede görülmüştür.

Yapmış olduğumuz çalışmada elde edilen verilere göre; Dijital yerlilerin büyük bir kısmı bu tanımlı hak edecek şekilde sanal ağları günde 1-5 saat arasında kullandığı ve çoğunlukla sosyalleşme amaçlı kullandığı görülmektedir. Dijital yerlilerin sosyalleşme ve yalnızlaşma tutumlarına dair bulgular incelendiğinde sanal ortamlardaki sosyalleşme düzeyleri ve sanal ortamlardaki yalnızlık düzeylerinin yüksek seviyede, sanal ortamlardaki paylaşımlarının ise düşük seviyede olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği tüm boyutlarının ortalaması 2,87’dir. Bu sonuçla Dijital Yerlilerin şiddetli olmamakla beraber sanal ortam yalnızlığı yaşadıkları ifade edilebilir. Ayrıca çalışmamızda cinsiyet ile sosyalleşme ve yalnızlaşma ilişkisi araştırılmış ve araştırma sonucunda istatistik analizlerden elde ettiğimiz ortalama değerleri ve yapmış olduğumuz mülakat verileri ışığında erkek öğrencilerin çok az bir farkla da

olsa kız öğrencilere oranla daha fazla sanal ortam sosyalleşmesi, paylaşımı ve yalnızlığı yaşadığı tespit edilmiştir. Elde edilmiş olan bu bulgular konu ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmaların bulguları ile paralellik göstermektedir.

5. SONUÇ

Türkiye’de 2000 yılının başlarından itibaren belirgin bir şekilde kullanılmaya başlayan internet teknolojileri hayatımızın vazgeçilmezi haline gelmiştir. Hayatımız üzerinde son derece etkili görüntüleri ile tartışmaya açılan ve bir problem alanı olarak gündemin ilk sıralarına oturan internet kullanımının, fert ve toplum hayatında ciddi değişmelere yol açtığı ve doğabilecek değişmelerle ilgili endişelerin yoğunlaştığı görülmektedir.

Özellikle 2000 yılından sonra doğan ve “Dijital Yerli” olarak ifade edilen nesil, internet teknolojileri ile çepeçevre sarılmış ve onsuz bir yaşamın nasıl olacağını hayal dahi edememektedir. Dijital yerliler için günlük hayatlarının odak noktasında yer alan sanal sosyal ağlar, sosyal iletişimin artması, işlerin daha kolay ve hızlı yapılması gibi bir çok fayda sağlarken; diğer taraftan bağımlılık, sosyal izolasyon, yalnızlaşma, asosyalleşme gibi sosyal ve psikolojik problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Sanal sosyal ağların zaman ve mekan birliğinin önemini kaybetmesine ve uzakları yakın hale getirerek, bireyin bulunduğu yerden çok sayıda bireyle iletişim kurmasına olanak sağladığı görülmektedir. Bu yönüyle bireylerin sosyalleşmesini sağlarken bu sosyalleşmenin gerçek ilişkileri zedelediği, gerçek ilişki kurma biçimlerinde önemli değişim ve dönüşümler yarattığı, yüz yüze iletişimin yerini sanal sosyal ağlar ile aracılanmış bir iletişim kurma biçimi aldığı açıkça görülmektedir.

Sanal sosyal ilişkiler ağının sosyal etkileşimi arttırdığını ancak bu sanal dünyanın bireyleri bir taraftan sosyalleştirirken bir taraftan da yalnızlaştırdığı tespit edilmiştir. Bu durum bireylerin yalnızlaştıkça daha çok sanal ağlarda yalnızlığını gidermeye çalışması ancak bir paradoks şeklinde daha çok yalnızlaştırıcı bir etki yaptığı görülmektedir. Kısacası dijital yerlilerin şiddetli olmamakla birlikte sanal dünyada, dijital kalabalıklar içinde yalnızlaşan bireyler haline geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Aslantürk, Z. (1999). *Araştırma Metot Ve Teknikleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:11 Sayı:42*
- Balcı, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik Ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi.

- Bayhan, V. (2013b). Gençlik, Sosyal Medya ve İnternet Bağımlılığı, *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset Ve Kültür Dergisi Yıl:4 / Sayı: 23 / Eylül - Ekim* 2013.
- Bilgiç, H. G., Duman, D., Seferoğlu, S. S. (2011). Dijital Yerlilerin Özellikleri Ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri, *Akademik Bilişim '11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı*, 2-4 Şubat, 2011, Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Boyd, D. M. ve Ellison, N. B. (2007). "Social Network Sites: Definition, History, And Scholarship", *Journal Of Computer- Mediated Communication*.
- Bozkurt, V. (2018). Sosyal Medya Kullanan Gençler Arasında Bencillik Ve Yalnızlık, *Türkiye'nin Yüzyılı Ve Geleceği Uluslararası Gençlik Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, Yayına Haz. M. Aslan.
- Coyle, C. ve Vaughn, H. (2008). Social Networking: Communication Revolution Or Evolution? *Bell Labs Technical Journal*, 13(2), 13. (Erişim Tarihi 19.9.2019) <https://www.businesswire.com/news/home/20120409005536/en/time-study-reveals-%e2%80%9cdigital-natives%e2%80%9d-switch-devices>
- Çaycı, A. E. Ve Çaycı, B. (2017) Sosyalleşme Yanılsaması: Dijital Kalabalıklar İçinde Yalnızlaşan Bireyler. (Erişim Tarihi 19.9.2019)
- Kabaklı Çimen, L. (2018). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:17 Sayı:68* (1431-1452)
- Karagülle, A. E. Ve Çaycı, B. (2014). Ağ Toplumunda Sosyalleşme ve Yabancılaşma, *The Turkish Online Journal Of Design, Art And Communication - Tojdac Volume 4 Issue 1*
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yay.
- Korkmaz, Ö., Usta, E. Ve Kurt, İ. (2014). Sanal Ortam Yalnızlık Ölçeği (Soyö) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 29(2): 144-159*
- Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A. ve Zickuhr, K. (2010). *Social Media & Mobile İnternet Use Among Teens And Young Adults, Millennials*, Pew İnternet And American Life Project.
- Lynch, J.J., (1977). *The Broken Heart: The Medical Consequences of Loneliness*. New York: Basic Books.
- Oblinger, D. G., ve Oblinger, J. L. (2005). *Educating The Net Generation*, Educause.
- Özdemir, S., Akçakanat, T. ve İzgüden, D. (2017). İnternet Çağında Sanal Ortam Yalnızlığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 19, ss.125-136*.
- Özen, Ü. Ve Sarıcı, B. (2010). "Yalnızlık Olgusu ve Sanal Sohbetin Yalnızlığın Paylaşımına Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Sayı 1. Erzurum*
- Özmen, F. vd., (2011). "Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği". 6. International Advanced Technologies Symposium (Iats'11), Elazığ, Turkey, ss.45-46,
- Pedro, F. (2006). The New Millennium Learners: Challenging our views On İct And Learning.
- Prensky, M. (2001) *Digital Natives, Digital Immigrants* (Mcb University Press. 9(5).
- Seyfi, M. (2017). "Sosyal Medyada Kültürel Sermaye Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 6 Sayı: 2*

- Stendberg, I. D. (2014). Influence Of Social Media İn Stages Of Democratization, (*Unpublished Master Thesis*). University Of Nevada. Las Vegas.
- Şimşek, T.N. (2012). Modern Kent Toplumunda Facebook İle Yalnızlaşan Gençlik: İstanbul Üniversitesi Örneği. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Ana Bilim Dalı. *Yüksek Lisans Tezi*.
- Taşdelen, M. (1997). *Siyaset Sosyolojisi*. İstanbul: Sistem Yay.
- Toprak, A., vd.(2009). *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görülüyorum Öyleyse Varım!*. İstanbul: Kalderon Yayınları.
- Wearesocial,(2019).<https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates> (Erişim Tarihi:10.1.2020)
- Yalom, I. (1999). *Aşkın Celladı ve Diğer Psikoterapi Öyküleri*, (Çev.: Handan Saraç). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yay.
- Zur, O. ve Zur, A. (2012). On Digital Immigrants And Digital Natives: How The Digital Divide Affects Families.
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Yalnizlik> (Erişim Tarihi:10.1.2020)